

Matka liiketalouden väyläopinnoista liiketoiminnan asiantuntijaksi

Väyläopinnot ja niiden rinnalla tehty ohjausyhteistyö ovat vahvistaneet Lapin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutuksen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten; Ammattiopisto Lappian ja Lapin Koulutuskeskus REDUn liiketalouden yksiköiden välistä yhteistyötä entisestään. Ohjausyhteistyötä on kehitetty vastaamaan paremmin toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden polkuja. Yksilöllisiä polkuja kehittämällä opiskelijan kokonaisopintoaika lyhenee ammatillisesta tutkinnosta ammattikorkeakoulututkintoon. Väyläopinnot mahdollistavat merkonomiopiskelijoille joustavan polun tradenomiopintoihin ja sitä kautta liiketalouden asiantuntijaksi (kuvio 1).

Kuvio 1 Merkonomiopiskelijan polku kohti Tradenomiopintoja korkeakoulutuksen polulla

LIIKETALouden VÄYLÄOPINNOISTA LIIKETOIMINNAN OSAAJAKSI

Lapin ammattikorkeakoulussa on mahdollista opiskella liiketalouden koulutuksen opintoja muun muassa tutkinto-opintoina ja väyläopintoina Rovaniemellä ja Torniossa

päivä-, monimuoto- sekä verkko-opintoina. Väyläopintojen tarjonta päivitetään ammattikorkeakoulun nettisivuille (www.lapinamk.fi/vaylaopinnot) vuosittain ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajia informoidaan väyläopintojen hauista. Opiskelijoille pidetään yleisinfoja väyläopinnoista ja alakohtaisia infoja liiketalouden AMK-koulutuksen opinnoista. Infoissa esitellään yleisiä periaatteita väyläopinnoista, väyläopintotarjontaa ja kerrotaan opiskelusta ammattikorkeakoulussa. Opettajat ja opinto-ohjaajat tiedottavat opiskelijoitaan väyläopintomahdollisuudesta ja kutsuvat opiskelijoita koolle infoihin.

Liiketalouden koulutuksen, Tradenomi (AMK) väyläopinnot koostuvat 30 opintopisteen kokonaisuudesta (taulukko 1). Opiskelija suorittaa opintojaksot liiketalouden tutkintoryhmien mukana, valintansa mukaan, joko päivä-, monimuoto tai verkko-opintoina. Opinnot tunnustetaan osaksi merkonomin tutkintoa. Väyläopiskelija suorittaa merkonomin opintonsa loppuun ammatillisessa oppilaitoksessa ja samalla ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opintoja väyläopintoina. Näin opiskelija nopeuttaa väyläopinnoilla sekä merkonomin että myöhemmin ammattikorkeakoulututkintoa. Väyläopinnot lyhentävät ammattikorkeakoulututkintoa tapauskohtaisesti 0,5–1 vuotta osaamisesta riippuen.

Taulukko 1 Liiketalouden koulutuksen väyläopinnot

Opintojaksot	OP	Paikka
Orientaatio ja johdatus liiketalouden perusteisiin	5	Rovaniemi, Tornio
Ideasta liiketoimintaa	5	Rovaniemi, Tornio
Työvälineosaaminen	5	Rovaniemi, Tornio
Liiketoiminnan juridiikka	5	Rovaniemi, Tornio
Liikeviestintä	5	Rovaniemi, Tornio
Myynnin ja markkinoinnin perusteet	5	Rovaniemi, Tornio

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijan ohjauksessa omaohjaajalla on erittäin tärkeä rooli. Opiskelija keskustelee hänen kanssaan omista opinnoista ja mahdollisuuksistaan. Tässä vaiheessa uraohjauksen merkitys on tärkeää. Opiskelijan on hahmotettava niitä valintoja, jotka vievät häntä kohti tulevaa tavoitettaan. Tämä tarkoittaa riittävän informaation saamista eri vaihtoehdoista; työelämä, ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opinnot. On tärkeää tiedottaa opiskelijoita erilaisista opiskelumahdollisuuksista. Alakohtaista infoa korkeakoulujen ja yliopistojen tarjoamista koulutuksista, väylistä jo opintojen aikana tai opiskelijan valmistumisen jälkeen on myös hyvä jakaa. Opiskelija päivittää yhdessä omaohjaajan kanssa omaa henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS). Korkeakoulupolun valitsevalle opiskelijalle korkeakouluvalmiuksia ja niiden kehittymistä tukevat YTO-valinnat (yhteiset tutkinnon osat) ovat tärkeitä (ks. julkaisun artikkeli *HOKS- ja uraohjausprosessin malli käytännön ohjaustyön tukena*).

Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja ja/tai omaohjaaja käy ohjauskeskustelun väyläopinnoista kiinnostuneiden kanssa ennen ilmoittautumista opintoihin. Tällä varmistetaan ammatillisen toisen asteen tutkinnon soveltuvuus väyläopintoihin. Ohjauskeskustelussa suunnitellaan väyläopintojen ajankohtaa opinnoissa, huomioiden opiskelijan elämäntilanne. HOKSiin kirjataan väyläopintokokonaisuus osaksi ammatillista toisen asteen tutkintoa.

Väyläopintojen erityisasiantuntija ammattikorkeakoulussa valmistelee yhdessä liiketalouden opinto-ohjaajien kanssa infokirjeet väyläopintoihin hyväksytyille. Ennen väyläopintojen alkua opiskelijoille pidetään aloitusinfo, jossa kerrataan väyläopintoihin liittyvistä käytännöistä ja opiskeluun liittyvistä asioista. Ennen opintoja väyläopiskelijat tapaavat myös koulutuksen opinto-ohjaajan ja käyvät alan opiskeluun liittyvät käytännön asiat yhdessä läpi. Onnistunut väyläopintojen aloitus varmistetaan hyvällä ohjauksella. Aloitustapaaminen helpottaa opintoihin kiinnittymistä ja sitoutumista. Väyläopintojen aikana opiskelijoita ohjaa ammattikorkeakoululta erityisasiantuntija, liiketalouden opettajat ja ammattikorkeakoulun opinto-ohjaaja. Hän saa myös ohjausta oman oppilaitoksen opettajiltaan ja ohjaajilta. Opiskelijalle itselleen jää kuitenkin vastuu oppimisestaan ja opintojen etenemisestä.

Merkonomin tutkinto tuottaa ammatilliset perusvalmiudet liiketalouden alan tehtäviin. Lisäksi erilaisilla opintopoluilla voi hankkia eri liiketalouden alojen osaamista. Tradenomien tutkinnon suorittaneilla on puolestaan laaja-alaisemmat liiketoiminnan tiedot ja taidot sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa merkonomien opinnoista hankittu osaaminen. Hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen etuja ovat muun muassa opiskeluajan lyheneminen, päällekkäisen opiskelun poistuminen ja oman osaamisen tiedostaminen. Opiskelijan tehtävänä on tunnistaa omaa osaamistaan ja hän voi halutessaan hakea osaamisen näyttöä. Opiskelijan osaamisen tulee vastata opintojaksojen osaamistavoitteita. Opettaja tunnistaa ja tunnustaa esitetyn näyttöaineiston perusteella osaamisen ja kirjaa opintorekisteriin opintojakson arvioinnin.

Väyläopiskelijalla on mahdollista osoittaa osaamisen näyttöinä liiketalouden koulutuksen ensimmäisen vuoden opinnoista 30 opintopistettä. Näitä ovat muun muassa liiketoiminnan ja taloushallinnon perusteet. Opiskelija voi myös suorittaa opintojaksot kokonaan tai osittain näyttämällä osaamistaan. Näyttösuunnitelma tehdään yhdessä ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajan kanssa. Asiantuntijaopettaja sopii opiskelijan kanssa näyttötavasta opintojaksokohtaisesti. Opintojaksoilla on hyödynnetty erilaisia näyttötapoja: todistukset ja raportit, toiminnalliset näytöt, esitykset, tentit ja erilaiset tehtävät sekä suulliset näytöt (taulukko 2).

Taulukko 2 Osaamisen näyttötapoja liiketalouden koulutuksessa

Osaamisen näyttöt:

Sovellukset: Etukäteismateriaalia (opiskelumateriaaleja, harjoituksia ja näyttötehtäviä) Moodlessa ja näytön antaminen.

Harjoittelu: Osaamisen näyttöhakemus, jonka liitteenä oltava työtodistus ja kuvaus omasta osaamisesta suhteessa harjoittelun tavoitteisiin esim. harjoittelukirja.

Keskustelu: Opiskelijalle on lähetetty keskustelun pohjaksi tehtävä ja hänen pitää kertoa mitä tehtävä tarkoittaa ja vastata siinä oleviin kysymyksiin. TAI esim. opiskelija on antanut kirjanpidosta oman yrityksen materiaalia, jotka hän suullisesti avaa näytön vastaanottajalle.

Video: Opiskelija tekee omasta osaamisestaan videon, jossa hän havainnollistaa osaamistaan työnäytteillä.

Näyttöportfolio = Näyte + prosessi: Näyteportfolioilla tarkoitetaan opiskelijan itsensä valitsemaa muille esitettävää omien tuotosten kokoelmaa, joka edustaa hänen osaamistaan, kehittymistään ja suorituksiaan yhden opintojakson, opintokokonaisuuden tai laajemman kokonaisuuden ajalta. Opintojakson osalta portfolion sisältö on ennalta määriteltä, myös prosessi pitää avata.

Kirjallinen raportointi: Osaamistavoitteiden itsearviointi kirjallisesti ja siihen liitettynä sitä todentavat dokumentit tms. esim. todistukset, töissä tehdyt tuotokset (esim. suunnitelmat, markkinointimateriaalit).

Suoritettuaan merkonomin tutkinnon ja väyläopinnot 30 opintopistettä, opiskelija voi hakea tutkinto-opiskelijaksi Opintopolussa erillishaussa, Avoimen väylän kautta. Mikäli opiskelijalla on ensimmäisen vuoden osaamistavoitteiden mukainen osaaminen, hän voi siirtyä tutkintopaikan saatuaan suoraan toiselle vuodelle ammattikorkeakouluopinnoissa. Opiskelija voi hakea osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta suorittamansa väyläopinnot osaksi ammattikorkeakoulututkintoa.

MATKA JATKUU KOHTI TYÖELÄMÄÄ TAI JATKO-OPINTOJA

Saatuaan tutkinto-opiskelijan paikan opiskelija suorittaa liiketalouden opintonsa loppuun ammattikorkeakoulussa. Tradenomina hän voi toimia yritysten ja organisaatioiden asiantuntijana, esimies- ja kehittämistehtävissä teollisuuden-, kaupan-, matkailun-, palvelun-, rahoitus- ja vakuutusalan sekä julkishallinnon eri liiketalouden tehtävissä. Ammattikorkeakouluopinnot antavat valmiuden sekä tarvittavat tiedot ja taidot toimia myös yrittäjänä.

Tradenomitutkinnon saatuaan opiskelija voi jatkaa polkuaan kohti työelämää tai jatko-opintoja. Ammattikorkeakouluopintojen jälkeen opiskelija voi lähteä syventämään osaamistaan ja hakeutua jatkamaan opintojaan esimerkiksi Lapin yliopistoon Johtamisen koulutukseen tai suunnata työmarkkinoille ja hankkia siellä työkokemusta sekä edetä kohti Ylemmän ammattikorkeakoulun opintoja.

Opiskelijan matka ei pääty tutkinnon suorittamiseen, vaan jatkuu kohti työelämää ja uusia koulutuksia. Työelämän muutoksessa jatkuva oppiminen ja osaamisen kehittäminen vievät oppijaa eteenpäin niin henkilökohtaisella tasolla kuin hänen urallaankin. Itsensä kehittäminen ja uuden oppiminen ovat jatkuva prosessi – se on ammattitaidon tai osaamisen kehittämistä koko työuran ajan.

Ammattikorkeakoulun ja ammatillisten oppilaitosten tavoitteena on jatkaa hyvää yhteistyötä ja vakiinnuttaa toimintaa. EPPA-hankkeen aikana liiketalouden väylää

on kehitetty saatujen kokemusten ja palautteiden pohjalta. Hankkeen aikana käytiin läpi uudistettuja opetussuunnitelmia ja tarkasteltiin ja muokattiin väyläopintojen 30 op opintojaksokokonaisuutta ja sen yksittäisiä opintojaksoja. Yksilöllisyyden lisääminen, markkinoinnin tehostaminen ja koulutuksen saatavuutta rajoittavien hidasteiden poistaminen ovat tärkeitä näkökulmia väyläopintojen toimivuuden kannalta ja näiden kehittäminen jatkuu. Aikataulujen ja opintojen yhteensovittaminen vaatii joustavuutta molemmilta kouluasteilta. Ohjausyhteistyö on myös isossa roolissa nivelvaiheissa. Myös näitä yhteistyön muotoja tulee tarkastella sujuvan yhteistyön takaamiseksi. Kehittäminen jatkuu, jotta voimme tarjota jatkossakin aidosti joustavan ja sujuvan väylän ammatillisesta perustutkinnosta ammattikorkeakouluun.